

Oponentní recenze – ČVUT FA, letní semestr 2018
Diplomní projekt: Památník tří odbojů v Lošanech
Autor: Michael Baroch
Ateliér: Hradečský – Hradečná
Vedoucí práce: Tomáš Hradečný, Klára Hradečná

Dvacáté století je na našem území dobou definování pojmů svoboda a národ a boje za ně. S odstupem téměř 30 let od poslední totality se zdá být toto téma tak vzdálené. Svoboda je ale věc křehká a proto je stále nezbytné o ní mluvit, abychom nemuseli mlčet, když ji ztratíme.

Proto oceňuji zadání Památníku tří odbojů, jako úkolu pro studenty Fakulty architektury, kteří se tak museli zabývat otázkou, jak vizualizovat abstraktní pojmy, jako je svoboda. Téma museli řešit na ne zrovna snadném zadání, kterým je osud členů rodiny Mašínů. V takovémto případě je nezbytné zachovávat věcný přístup, nadhled, morálku a etiku.

V současné době se memoriální architektura dostala do popředí zájmu. V uplynulém desetiletí byla organizovaná řada architektonických soutěží, které otevřely téma (2011 dostavba kaple v Ležákách) a rozvíjely je (2017 soutěž na rekonstrukci a vybudování muzea na pietním území popravářiště Na Zámečku v Pardubicích, výběrové řízení na úpravu nádraží Bubny na Památník Ticha, projekt na obnovu pietního území na Ploštině).

Ve své oponentské recenzi se budu zabývat prací pana Michaela Barocha hodnocením jeho přístupu k zpracování tématu. Práce má tři části, historická rešerše, řešení kontextu místa a samotný projekt památníku.

Historická rešerše byla provedena velmi pečlivě. Autor věcně popisuje osudy rodiny Mašínů, která žila v Lošanech u Kolína. Na hledání historických dat navazuje kapitola s hledáním a nalézáním kontextů místa. Tyto rešerše jsou pak autorovi odrazovým můstkem pro utvoření definitivní podoby památníku realizovaného v prostoru statku rodiny Mašínů v Lošanech. Celý areál je v současné době v tristním stavu a plánované potřebě památníku by měly sloužit veškeré budovy.

Nejvýraznější součástí návrhu je novostavba, respektive nástavba na hmotu hospodářského křídla, která ho více jak dvojnásobně převyšuje. Jedná se o poměrně agresivní vstup ho současného kontextu. Nová budova svými ostrými úhly evokuje ostří, které rozřezává oblohu. Tento přístup je výtvarným odrazem odbojových aktivit Josefa Mašína i kontroverzního jednání jeho synů Josefa a Ctirada.

V širokém kontextu polabské roviny pak vytváří dominantu, která má být vedle věže středověké tvrze a kostela svatého Jiří třetí vertikálou. V kontextu příběhu prezentovaného památníkem umožní návštěvníkovi zažít pocit nadhledu a ten je právě v tomto konkrétním památníku zásadní. Kladně hodnotím, že jak sám autor píše, se nesnaží pouze ohlížet zpět v čase a úzkostlivě bránit stopy historie, ale současným řešením napomáhá pochopení minulosti.

Neznamená to však, že by v sobě neměl úctu k historii. Tu prokázal v návrhu rekonstrukce obytného domu. Rodinný dům projektuje jako místo historické expozice, která představí jednotlivé členy rodiny a jejich osudy. Zpracování této stavby prošlo vývojem. Autora se citelně dotýkal současný zmar budovy a v první variantě reagoval na to tak, že z části s vysokým statickým narušením vytvořil ruinu. Po debatě o etice v práci architekta od svého záměru upustil. Při práci na definitivní podobě pak ale nezbylo mnoho času na detaily a tak poměry oken v návrhu rekonstrukce nejsou v souladu s historickým stavem, který se dochoval (okna v patře) nebo ho je možné odvodit podrobným studiem architektonických prvků (římsy s obloučkovým dekorem). Rekonstrukce historických domů je nezbytné dělat s maximální pečivostí.

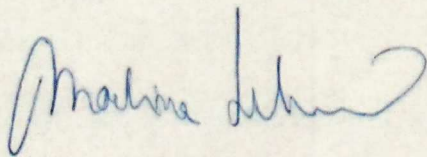
Získané poznatky návštěvník může prohloubit v prostorách bývalé hospodářské budovy. V rámci památníku získala funkci výstavní a především edukační. Z hlediska prostoru je mnohem velkorysejší. Toto řešení odpovídá současným trendům v muzejnictví. Muzea už nadále nejsou kontemplativními chrámy, jejichž sály prochází návštěvník, aby v posvátném, tichu četl historická data. Muzea se mění na společenská centra, kde je frontální výuka nahrazena debatou. Ticho přijímání bylo nahrazeno hlasem diskuze. Návštěvníku musí muzea zajistit také určitý komfort návštěvy a tak jsou nezbytnou součástí prostor kavárny, prodejny suvenýrů atd. Navržené půdorysné řešení to vše obsahuje, je velmi přehledné a přirozeně moderuje pohyb návštěvníka. Umožňuje rychlý přístup do výstavních i společenských prostor, jasně dává najevo možnost následného odpočinku. Naopak, co má být návštěvníku skryto, zůstává odděleno (byt správce). V patře následuje expozice umístěná pod střechou s výrazným krovem. Na rozdíl od realizací, které prostory pod střechou ponechávají volné (expozice pivovaru v Lobči), diplomant je pohledově využívá pouze z části. Otevřený prostor zmenšuje vestavbou panelů. Vzhledem k plánované nástavbě se jedná o logický postup, ale spíše než krok je ho možné popsat jako nakročení. Umístění nové hmoty nad střechou logicky eliminuje smysluplnost zachování otevřeného pohledu do krovu, autor měl postupovat důsledně a krov zcela eliminovat překrytím. Z prostoru krovu vede několik vstupů do přístavby. V ní čeká návštěvníka největší překvapení v podobě podhledů ve tvaru jakýchsi „kamenů“, symbolů tíže osudu, tíže vlastních činů, zodpovědnosti sebe sama, společnosti. Takto pojatý prvek vnáší do čisté architektury prvek scénografie, což je ve svém přístupu velmi originální přitom ne podbízáivé. V textech však postrádám podrobnější argumentaci tohoto záměru. Architekt by měl prokázat, že je schopen vizuální myšlenku popsat a vysvětlit slovy. Součástí přístavby je také samostatně přístupná cesta na vyhlídku. Schodiště stoupá v rytmu dosahování svobody v průběhu 20. století. Končí v současnosti, která je svobodná, otevřená, umožňuje nám rozhled i rozlet. Nesmíme se ale nechat ukonejšit ochranou stříškou, která nás zdánlivě chrání před deštěm i sluncem, její ostrý tvar připomínající ostří gilotiny je zároveň výstrahou před ztrátou ostražitosti a tím i svobody.

Předloženou práci hodnotím kladně. Jedná se o odvážný přístup, který má vnitřní logiku. Oceňuji nasazení a komplexnost, se kterou diplomant k zadání přistupoval. Koncepce ideová i prostorová je přehledná, zřetelná.

Autor se měl více soustředit na dotažení argumentace vysvětlující jeho návrh. Veřejnost hodnotící architekturu v ní bohužel sama málo dokáže číst, a musí být schopen svůj záměr dostatečně vysvětlit a obhájit.

Diplomní práci doporučuji k absolutoriu a osobně ji hodnotím známkou B.

V Praze 11. 6. 2018

Martina Lehmannová